

Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Природничий факультет

РОБОЧА ПРОГРАМА

ПРАКТИКА З ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО

ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА

(СИЛАБУС)

Освітньо-професійної програми

Екологія

Галузь знань

10 Природничі науки

Спеціальність

101 Екологія

Освітній рівень бакалавр

Форма навчання денна та заочна

2024/ 2025 навчальний рік

Загальна інформація	Курс 2, семестр 4. Кількість тижнів 2, кредитів ЄКТС 3, годин 90. Форма контролю <u>залік</u>
Кафедра та викладачі	Кафедра Екології та туризму Відповідальний за проведення практики - доцент кафедри екології та туризму Лаврінченко Вікторія Михайлівна Інформація про викладача на сайті факультету: https://prf.udu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/10/CV-%D0%92%D1%96%D0%BA%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F-%D0%9B%D0%B0%D0%B2%D1%80%D1%96%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE-.pdf Електронна адреса: v.m.lavrinenko1@npu.edu.ua
Організація практики	Настановча конференція 13 червня 2025 року , звітна конференції 30 червня 2025 року Лінк на курс в MOODLE: https://moodle.udu.edu.ua/course/view.php?id=7475
I. Основна мета та завдання практики	Навчальна практика з охорони навколишнього природного середовища є невід'ємною складовою навчального процесу. У підготовці студентів освітнього ступеню бакалавр за спеціальності 101 «Екологія». Навчальну практику студенти проходять в науково-дослідних центрах та наукових установах під керівництвом викладачів кафедри екології. Така організація керівництва практикою дає змогу студентам поглибити теоретичні знання і набути практичного

досвіду роботи еколога.

Мета: розвиток практичних вмінь і навичок аналізу стану навколишнього природного середовища із застосуванням сучасних приладів для проведення екологічних досліджень (в польових умовах та у державних і відомчих виробничих підрозділах зайнятих природоохоронною діяльністю, збереженням біорізноманіття та проблемами раціонального природокористування), формування фахових компетенцій в сфері охорони, раціонального природокористування, збереження і відтворення природних ресурсів.

Завдання:

- поглиблення та закріплення набутих теоретичних знань з фундаментальних та прикладних дисциплін;
 - набуття навиків використання сучасного обладнання для проведення екологічних досліджень з вивчення стану навколишнього природного середовища в польових умовах та у державних і відомчих виробничих підрозділах зайнятих природоохоронною діяльністю,
 - вивчення стану окремих компонентів природних екосистем (атмосфери, гідро та геосфери) застосовуючи теоретичні навички та методологію визначення стану навколишнього середовища;
 - вивчення видового складу, екологічних груп природних екосистем для подальшого аналізу стану середовища та розробки заходів охорони та раціонального використання;
 - ознайомлення з роботою суб'єктів і їх функціональних завдань щодо охорони природи на регіональному та локальному рівнях;
 - формування екологічного світогляду на основі розуміння механізмів впливу антропогенних чинників на навколишнє середовище та необхідність його подальшої охорони, раціональності використання,
 - набуття досвіду складання та оформлення звітної документації;
- збирання, обробка й узагальнення практичних матеріалів, необхідних для подальшого виконання під час написання наукової роботи

**II. Результати
навчання**

ПРН01. Демонструвати розуміння основних принципів управління природоохоронними діями та/або екологічними проектами.

ПРН02. Розуміти основні екологічні закони, правила та принципи охорони довкілля та природокористування.

ПРН03. Розуміти основні концепції, теоретичні та практичні проблеми в галузі природничих наук, що необхідні для аналізу і прийняття рішень в сфері екології, охорони довкілля та оптимального природокористування.

ПРН04. Використовувати принципи управління, на яких базується система екологічної безпеки.

ПРН12. Брати участь у розробці та реалізації проектів, направлених на оптимальне управління та поведження з виробничими та муніципальними відходами.

ПРН13. Уміти формувати ефективні комунікаційні стратегії з метою донесення ідей, проблем, рішень та власного досвіду в сфері екології.

ПРН15. Уміти пояснювати соціальні, економічні та політичні наслідки впровадження екологічних проектів.

ПРН16. Вибирати оптимальну стратегію проведення громадських слухань щодо проблем та формування територій природно-заповідного фонду та екологічної мережі.

ПРН17. Усвідомлювати відповідальність за ефективність та наслідки реалізації комплексних природоохоронних заходів.

ПРН18. Поєднувати навички самостійної та командної роботи задля отримання результату з акцентом на професійну сумлінність та відповідальність за прийняття рішень.

ПРН19. Підвищувати професійний рівень шляхом продовження формальної освіти та самоосвіти.

ПРН20. Уміти формувати запити та визначати дії, що забезпечують виконання норм і вимог екологічного законодавства.

ПРН22. Брати участь у розробці проектів і практичних рекомендацій щодо збереження довкілля із залученням громадськості.

III. Політика практичної діяльності

Програма навчальної практики з охорони навколишнього природного середовища передбачає проходження практики як в умовах стаціонарного так і дистанційного навчання*.

*В умовах стаціонарного навчання - навчальна практика проводиться на базах науково-дослідних центрів та наукових установах в сфері охорони об'єктів навколишнього природного середовища.

*В умовах дистанційного навчання – проходження навчальної практики здійснюється індивідуально кожним студентом безпосередньо за місцем проживання. Для такого проходження практики надається блок індивідуальних завдань.

Зміст діяльності студентів-практикантів.

Під час проходження практики студенти досліджують об'єкти навколишнього середовища (повітря, водні ресурси) їх стан, заходи охорони та раціонального використання, досліджують діяльність об'єктів природно-заповідного фонду – природних парків, ботанічних садів, тощо. Дослідження здійснюються за чітко підібраними методиками які викладено у навчально методичному комплексі (Навчальна практика з охорони навколишнього природного середовища).

Форми звітності студента про практику.

Під час проходження практики студенти заповнюють щоденники та виконують практичні завдання відповідно до програми практики формуючи звіт. Обговорення виконання завдань та їх оформлення здійснюється під час заняття. Результати отриманих досліджень оформлюються у вигляді таблиця, загального аналізу з підтверджуючими фактами відео та фотоматеріалів, які далі студенти використовують у оформленні звіту.

IV. Основні джерела для виконання завдань практики

Базова література:

Основна література розміщена на платформі_ <https://moodle.udu.edu.ua/course/view.php?id=7475>

Лавріненко В.М., Волошина Н.О., Лазебна О.М. Навчально-методичні рекомендації до проведення навчальної практики з охорони навколишнього природного середовища для студентів напряму підготовки 101 “Екологія”. К.: НПУ імені М.П. Драгоманова. 2022. 88 с.

Допоміжна на сайті - <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>

1. Про охорону навколишнього природного середовища. Закон УРСР від 25.06.1991 р. № 1264-ХІІ // Відомості Верховної Ради, 1991, №41.

-
2. Про природно-заповідний фонд України. Закон України від 16.06.1992 р. № 2456-XII // Відомості Верховної Ради, 1992, № 34.
 3. Про охорону атмосферного повітря. Закон України від 16.10.1992 р. № 2707-XII // Відомості Верховної Ради, 1992, № 50.
 4. Закон України Про охорону навколишнього природного середовища [Електронний ресурс].
-

V. Програма практики

Програма практики складається з наступних етапів:

Блок 2-тижневої практичної підготовки

Даний блок передбачає: Дослідження об'єктів навколишнього середовища (повітря, водних ресурсів) їх стану, охорони та раціонального використання. Дослідження діяльності об'єктів природно-заповідного фонду – природних парків, ботанічних садів, тощо). Дослідження ведення об'єктами міжнародної діяльності в сфері охорони природних ресурсів.

Блок 2-тижневої практичної підготовки

1.Інструктаж з техніки безпеки та правил поведінки під час проходження практики. Підготовка звітної документації.

Проведення аналізу фізико-географічних умов регіону проходження практики (з використанням портативних контрольно-вимірювальних приладів).

2.Дослідження стану атмосферного повітря в регіоні проходження практики за допомогою портативних контрольно-вимірювальних приладів.

3.Дослідження стану охорони пам'яток садово-паркового мистецтва -паркових екосистем.

4.Дослідження унікальних природних комплексів та відтворення видів в умовах сильно урбанізованого середовища – ревайлдингу, що передбачає сучасні напрямки відтворення, охорони та розмноження видів, відновлення екосистем.

5.Дослідження стану водної екосистеми річки Дніпра (аналіз стану флори прибережної території) (з використанням портативних контрольно-вимірювальних приладів).

6.Дослідження стану озер в різних районах.

7.Дослідження стану ґрунтового покриву (вміст небезпечних хімічних елементів).

8.Ознайомлення з діяльністю об'єктів природно-заповідного фонду України.

ЕТАП: КАМЕРАЛЬНИЙ. Заключний етап практики, під час якого матеріали, зібрані в процесі польових робіт на різних базах та територіях дослідження - аналізують, перевіряють, уточнюють і складають колективний звіт. До звіту долучаються матеріали польових щоденників, в яких відображена щоденна робота під час практики, послідовно описуються екскурсії, маршрути, об'єкти спостереження на них, виконані завдання та результати досліджень.

Проведення звітної конференції. Підготовка та оформлення звітної документації: польовий щоденник, фото-, відеоматеріали. Підготовка наукової тези, статті.

*В умовах дистанційного навчання – проходження навчальної практики здійснюється індивідуально кожним студентом безпосередньо за місцем проживання.

Для такого проходження практики надається блок індивідуальних завдань.

Блок індивідуальних завдань:

Блок 2-тижневої практичної підготовки

1.Настановча відео конференція, щодо проходження практики.

Проходження первинного інструктажу з техніки безпеки. Підбір методів, матеріалів для виконання дослідження.

Ознайомлення з підготовки та ведення щоденника та індивідуального звіту з практики.

2.Дослідження регіону проходження практики за місцем проживання (селище, район, область, місто). Аналіз фізико-географічних умов регіону проходження практики (з використанням портативних контрольно-вимірювальних приладів).

3.Дослідження діяльності державних і відомчих виробничих підрозділів, зайнятих природоохоронною діяльністю, збереженням біорізноманіття та проблемами раціонального природокористування в регіоні проходження практики.

4.Дослідження (з використанням портативних контрольно-вимірювальних приладів) та виявлення можливих «локалітетів» зміни стану природних екосистем внаслідок впливу людської діяльності.

5.Дослідження екологічного стану водних екосистем (річки, озера, ставки, водосховище, штучні водойми) (з використанням портативних контрольно-вимірювальних приладів) в регіоні проходження практики.

6.Дослідження стану лісових ресурсів-лісостан (ліс, лісопосадка), діяльності лісництв (за наявності).

7.Дослідження стану ґрунтового покриву, стан земельних ресурсів, виявлення змін (екзогенного характеру) порушення структури ґрунту (з використанням портативних контрольно-вимірювальних приладів)

8.Дослідження стану атмосферного повітря за допомогою портативних контрольно-вимірювальних приладів.

9.Аналіз біорізноманіття регіону (посилання на регіональні звіти адміністрацій).

10.Дослідження діяльності об'єктів природно-заповідного фонду державного та міжнародного значення

11.Дослідження об'єктів впливу на стан н.п.с. регіону (діяльності важкої та легкої промисловості).

12.Робота з адміністраціями, селищними радами щодо діяльності розробки проектів охорони та раціонального використання природних ресурсів. Участь у розробці можливих проектів з охорони навколишнього природного середовища.

13.Дослідження біорізноманіття флори та фауни регіону. Виявлення рідкісних, зникаючих, ендемічних, реліктових видів флори та фауни. Ступінь антропогенного впливу на них.

14.Звітня конференція. Представлення результатів проходження практики (фото, відео матеріали, тощо), звіт та щоденник.

Підготовка звіту, апробація матеріалів практичної складової дослідження, а також сама процедура проведення досліджень відбувається з дотриманням академічної доброчесності.

Результати роботи студенти оформлюють у вигляді звіту та щоденника з практики.

Обсяг звіту з проходження практики повинен складати 25-30 сторінок машинописного тексту (шифр – 14, інтервал – 1,5).

Структура звітної документації про проходження науково-дослідницької практики:

- Щоденник.
- Звіт.

VI. Форми та методи контролю, критерії оцінювання

Норми оцінювання роботи студентів під час практики.

Процес оцінювання знань студентів включає: перевірку виконаних завдань під час практики, оформлення щоденника та звіту, підготовку індивідуального завдання тез або статті за результатами проведених досліджень.

	Вид діяльності студента-практиканта	Кількість балів
1	Освоєння тем передбачених навчальною практикою:	0-60
	Дослідження регіону проходження практики. Аналіз фізико-географічних умов регіону проходження практики	0-10
	Дослідження діяльності об'єктів природно-заповідного фонду. Оцінка значущості території об'єктів ПЗФ	0-10
	Дослідження еколого-виховної діяльності. Побудова екологічної стежки.	0-10
	Дослідження стану атмосфери, гідросфери та літосфери	0-10
	Оцінка забрудненості місцевості відходами	0-10
	Дослідження біорізноманіття флори та фауни регіону	0-10
2	Щоденник навчальної практики	0 – 10
3	Виконання індивідуального завдання (підготовка тез або статті)	0 – 10
4	Оформлення та підготовка звіту	0 – 20
	Всього:	100

Робочу програму практики (силабус) складено- доцентом кафедри екології та туризму, кандидатом біологічних наук, Вікторією ЛАВРІНЕНКО